

ZENONAS VARNAUSKAS IR KAUNO TEKSTILĖS MOKYKLA

Lijana Šatavičiūtė

LIETUVOS KULTŪROS TYRIMŲ INSTITUTAS

Saltoniškių g. 58, LT-08015 Vilnius

lijana.sn@gmail.com

Straipsnyje siekiama nušviesti dailininko ir pedagogo Zenono Varnausko (1923–2010) indėlį į dailininkų (ypač tekstilininkų) rengimą svarbiausiuose XX a. antros pusės Kauno dailės židiniuose – Kauno valstybiniame taikomosios ir dekoratyvinės dailės institute (1947–1950), Kauno Stepo Žuko taikomosios dailės technikume (1949–1960 m. jis čia dirbo savo įkurto Tekstilės skyriaus vedėju) ir Lietuvos dailės instituto Kauno vakariniame skyriuje (nuo 1959), prie kurio organizavimo dailininkas daug prisidėjo. Varnausko nuopelnus Kauno tekstilės mokyklai bandoma apibendrinti pasitelkus faktografinį-analitinį metodą, remiantis archyvine ir dokumentine medžiaga, šeimos narių ir jo studentų prisiminimais. Vertinant dailininko kūrinius, remiamasi formaliosios analizės elementais.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: Zenonas Varnauskas, Kauno tekstilės mokykla, Lietuvos tekstilė, Kauno valstybinis taikomosios ir dekoratyvinės dailės institutas, Kauno Stepo Žuko taikomosios dailės technikumas.

Zenonas Varnauskas buvo pirmasis Kauno valstybiniame taikomosios ir dekoratyvinės dailės institute parengtas tekstilininkas, 1947 m. gavęs pirmą tekstilininko diplomą. Jis turėjo galimybę studijuoti tekstilę pas tokias iškilias asmenybes, kaip Viktoras Petravičius (1906–1989), Antanas Tamošaitis (1906–2005) ir Liudas Truikys (1904–1987). Perimtą ir kritiškai įvertintą mokytojų patirtį Varnauskas išplėtojo į asmeninę pedagogikos sistemą, kurią diegė mokiniams net trijose Kauno dailės mokyklose: Kauno valstybiniame taikomosios ir dekoratyvinės dailės institute, Kauno Stepo Žuko taikomosios dailės technikume ir Lietu-

vos dailės instituto vakariniame skyriuje bei vėlesnėse jo reorganizacijose.

Varnausko pedagoginė patirtis ir indėlis rengiant Lietuvos tekstilininkus nėra pakankamai įvertinti. Buvę dailininko mokiniai, kuriems teko galimybė patirti jo pedagoginės sistemos privalumus, vienu balsu tvirtina apie nepaprastą dėstytojo gebėjimą aiškiai ir konstruktyviai išdėstyti reikalavimus, uždegti studentus, derinti reiklumą su pagarba savo auklėtiniams, paskaitų nebanalumą. Tačiau vienintelis rašytinis šaltinis, kuriame pristatoma šio pedagogo patirtis, yra Apolonijos Valiuškevičiūtės knyga *Kauno dailės insti-*

of Lithuanian textile, being characteristic of the second part of 20th century. Varnauskas' paintings were also unlike the typical examples of the Lithuanian painting school. They were small in size, spontaneous, marked by uneven rhythm, recording the mood of the moment and due to this unique style Varnauskas didn't have any followers and with his works did not influence other artists.

However, Z. Varnauskas became famous as a talented pedagogue of Arts. All the young people who were dreaming about joining the artist's profession wanted to study with him. Varnauskas was the initiator and teacher of the preparatory courses for the entrance exams in Kaunas. These courses were attended by many now famous Lithuanian artists.